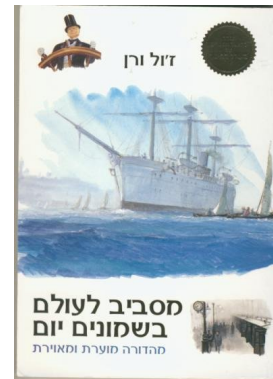

מסביב לעולם בשמונים יום

כתב: ז'ול ורן

תרגם: אביטל ענבר

מהדורה מוערת ומאוירת

הוצאת כנרת זמורה ביתן 2008

על הספר

מסביב לעולם בשמונים יום הוא אחד הספרים האהובים והפופולריים מאז שנכתב ועד היום. המהדורה הנוכחית מוסיפה עניין חזותי לדמויות ולעלילה המוכרים.

פיליאס פוג, האנגלי קר המזג, מתערב עם חבריו שיצליח להקיף את העולם בשמונים יום. הוא מצרף אליו את המשרת הצרפתי פֶסֶרְטוֹ, ושניהם משתמשים בכל כלי הרכב הידועים באותה תקופה כדי להגיע בזמן ולזכות בהתערבות, תוך כדי התגברות על קשיים ועיכובים רבים.

מי שמציב להם חלק גדול מהקשיים הוא הבלש האנגלי פיקס החושד בפיליאס פוג שהוא הגנב של עשרות אלפי שקלים מהבנק. ואולם הגנב האמיתי נמצא, והספר מסתיים בנישואיו של פיליאס פוג עם אאודה, אישה הודית צעירה שהציל וצרף למסעו, ובזכייה בהתערבות ברגע האחרון.

שתי הדמויות הראשיות המנוגדות זו מזו, עוברות בשמונים הימים המתוארים בספר מקומות מרכזיים בעולם, וכך בנוסף לאפיון של הדמויות נחשפים בפני הקורא גיאוגרפיה, טכנולוגיה, שלטון, תרבות, כלכלה, תקשורת ותחבורה של המאה התשע עשרה.

הספר נמצא ברשימת הספרים המומלצים להוראה של משרד החינוך.

הדמויות הראשיות

פיליאס פוג ז'אן פספרטו

המחבר מציג את שתי הדמויות בצורה מנוגדת, מצד אחד פיליאס פוג האנגלי, שנראה ברוב הספר קר מזג, ומהצד השני פספרטו הצרפתי, רגשן, סקרן, תמים, מתלהב.

פיליאס פוג

הדמות כפי שהיא מוצגת בתחילת הספר

איפיון ישיר:

מה שאומר הסופר במפורש על הדמות.

קראו את תיאורו של פיליאס פוג בפרק הראשון ובפרק השני לפניכם דוגמאות לביטויים שהסופר אומר על פוג לאורך העלילה, קראו אותם: עמוד 25 "הבלתי צפוי אינו קיים" השיב פיליאס פוג "הוא לא נראה יותר משהיו שעוניה הדייקניים של הספינה" (עמוד 57) "מכונה מאורגנת להפליא אשר כמותו" (עמ' 58) "הוא היה עצם מיושב הנע במסלול סביב כדור הארץ בהתאם לחוקי המכאניקה הרציונאלית" (עמוד 71)

"הוא מילא את חובותיו כלפיה באדיבות דקדקנית, גם אם בחן ובמקוריות של אוטומט שתנועותיו כוונו מראש לצורך המשימה" (עמ' 121) כתבו, איזו דמות עולה מתוך שני הפרקים הראשונים ובעקבות ביטויים כגון המובאים כאן? איפיון עקיף:

מה שאפשר להבין מתוך התנהגותה וסביבתה של הדמות

- כתבו, מה אנחנו יכולים ללמוד מהתנהגותו, סדר היום שלו, בגדיו כיצד אפשר לאפיין אדם דרך ביתו?
- הביאו דוגמאות בהן ניכרת דבקות במטרה מתוך התנהגותו במסע.

שינויים בדמות שנחשפים לאורך העלילה

בניגוד לתדמית החיצונית של הדמות המחושבת והקרה נחשפים גם צדדים נסתרים באישיותו של פוג, וניתן לראות **שינויים** בהתנהגותו המחושבת, לדוגמה במקרים הבאים: 1. ההחלטה להציל את אאודה:

"באותו רגע בלמו סר פרנסס קרומרטי ומורה הדרך את פיליאס פוג, שבהרף עין של טירוף שכולו גדלות לב, הסתער לעבר המוקד" (עמוד 101)

2. נתינת הפיל במתנה למורה הדרך שלהם

3. ההחלטה להציל את פספרטו

4. לאחר המעצר בליברפול "פיליאס פוג היה חופשי! הוא קרב אל הבלש, הוא הישיר בו את מבטו ובתנועה המהירה היחידה שעשה אי פעם ונאלץ לעשות בחייו אי פעם, הוא הסיט את שתי זרועותיו לאחור, ואז, בדיוק של אוטומט הלם בשני אגרופיו בבלש האומלל." (עמוד 279)

5. הצהרת האהבה לאאודה (עמוד 285)

6. משפט הסיום של מר פוג לגבי אפשרות קיצור הדרך (עמוד 296)

- מכל הדוגמאות הרשומות כאן ומדוגמאות נוספות בספר, תארו את התכונות הנסתרות של פוג שמתגלות דרך התנהגותו.

פספרטו

- כתבו, מי הוא פספרטו
- בדקו, כיצד משתמש פספרטו בכישורים שהציג כשהגיע לעבוד אצל פוג לאורך העלילה? (בעמוד 12 הוא אומר: "אני בחר הגון, כמדומני, אדוני, אבל אם לדבר בגילוי לב, עשיתי מלאכות רבות, הייתי זמר נודד, סייס בקרקס, הייתי לוליין כמו ליאוטאר, רקדתי על חבל כמו בלונדן, ואז, כדי שכישרונתי יועילו יותר, נעשיתי מורה להתעמלות, ואחרון, שימשי סמל כבאים בפריז")

קראו את הקטע הבא:

"עיניו פעורות, שמורות עיניו וגבותיו מוגבהות, זרועותיו שמוטות בריפיון וגופו רופס, באותו הרגע ניכרו בפספרטו כל תסמיניה של הפתעה מועצמת לתדהמה" (עמוד 28)

- מה אומרת שפת הגוף המתוארת כאן על אישיותו של פספרטו? לפניכם מספר דוגמאות נוספות לתיאור התנהגותו של פספרטו לאורך העלילה: עמוד 68 "למותר להדגיש שפספרטו צפה בטקסים המסקרנים פוער את עיניו וכורה את אוזניו עד בלי די כדי לראות ולשמע ומראהו וארשת פניו היו כשל התם המושלם ביותר שאפשר להעלות על הדעת"

השוואה בין הדמויות הראשיות

בעמוד 139, למשל, מופיעות תגובות שונות לסערה של פוג ושל פספרטו..

- כתבו מה אומרות הדוגמאות על פספרטו ועל ההבדלים בינו לבין מר פוג.
- מצאו מקומות נוספים בספר בהם שניהם מגיבים באופן מנוגד לאותו אירוע.

דמויות משניות

פיקס השוטר

- כתבו מי הוא פיקס ואיך הוא משתלב בעלילה.
- עמוד 9-38 כיצד נראה והתנהג פיקס
- ספרו על המפגשים של פיקס עם פספרטו לאורך העלילה
- חוו את דעתכם על התנהגותו לאורך הספר.

סיפורה של אודה

- ספרו את סיפורה של אודה והצלחה, על רקע התרבויות השונות שחייתה בהן.

העיכובים במסע לאורך הדרך

- ספרו את **עלילת הגנבה** והסבירו כיצד עלילה זו משפיעה על המסע של הגיבורים.
- ספרו על עיכובים בדרך (למשל, מסילת הרכבת שנפסקת באמצעה, המעצר, פרשת אודה, האינדיאנים, האחור לאניה ועוד).

כלי הרכב שמופיעים בספר

- תארו את כלי הרכב כפי שהם מופיעים בעלילה.
- השוו את כלי הרכב המופיעים בספר לכלי הרכב בימינו.
- אניות וספינות (ראו גם את ההסברים הצילומים והציורים שבהערות השוליים)
  - רכבות
  - מרכבות
  - פיל

עמים ותרבויות המופיעים בספר

- לדוגמה: הודים, יפנים, אמריקנים,
- בחרו את אחת התרבויות מתוך הספר וספרו עליה מתוך הספר, מה אנחנו לומדים על התרבות הזו? אספו מידע מתוך ספרים ואינטרנט על תרבות זו בימינו. השוו.

הערות על הבריטים לאורך הספר

- ספרו כיצד מתוארים פקידי הבנק הבריטי ובמיוחד האמון שהם נותנים באנשים (עמוד 20)
- התייחסו למשפט הבא ולהקשרו:
(עמוד 67) "העמידה הנוקשה על העקרונות, הכיבוד המוחלט של החוק, שני אלה עולים לחלוטין בקנה אחד עם מידותיהם של האנגלים המסתייגים מכל שרירות לב בסוגיית חירותו של הפרט".

ארצות וערים המופיעות בספר

- לדוגמה, לונדון, בומבי, כלכותה, סן פרנציסקו, ועוד
- בחרו אחת או שתיים מהערים או הארצות וספרו מה אנחנו לומדים עליהן מפי הסופר.
  - אספו מידע על המקום שבחרתם כפי שהוא בימינו מתוך ספרים ואינטרנט והשוו לנאמר בספר

ההתערבות ככוח מניע בעלילה

- עמוד 22 ההתערבות בעקבות השיחה במועדון,
עמוד 33 " הכל יודעים מה טיבו של עולם המתערבים באנגליה, חוג נבון ומתוחכם מזה של המהמרים, ההתערבות טבועה במזג האנגלי"
- התייחסו לתופעה המתוארת כאן ולתיאורה. מה דעתכם על כך שהדמות הראשית מונעת בכוחה של ההתערבות?

תקשורת

- באילו דרכים הועבר מידע כפי שהספר מתאר אותן?
ראו למשל עמוד 33.
- השוו לדרכי התקשורת היום.
- כיצד, לדעתכם, הייתה נראית העלילה אילו היו לדמויות טלפונים ניידים, פקס, ומחשבים?

חישוב השעות במסע והטעות שבסופו

בעמוד 51 מסביר פיקס לפספרטו על הצורך לסובב את השעון בעקבות המסע ,

- תארו את השיחה ואת תגובתו של פספרטו.
- כיצד נגרמה הטעות בחישוב הזמן בסיום הספר? (ראו עמוד 294)

הערות שוליים, צילומים ואיורים במהדורת הספר המוער

- בחרו ציור, רישום או איור מתוך הספר המוער. תארו אותו. מה הוא מוסיף לספר לדעתכם?
- בחרו אחת מהערות השוליים והסבירו מה היא מוסיפה לספר, לדוגמה בעמודים 38, 53, מופיע מידע על תעלת סואץ שאינו מוזכר בספר.

סרטים בעקבות הספר (למורה)

- במקביל לקריאת הספר אפשר לצפות בסרט־ים שהופקו בעקבותיו.
- אפשר לדון באופן כללי בהבדל בין סרט לבין סרט, ובפרט באפיון הדמויות באמצעות השחקנים, המקומות, האנשים, הבתים, הנוף, כלי הרכב, כפי שהם נראים בסרט ומתוארים בספר.

התרגום הראשון לעברית של הספר (למורה)

אפשר להשוות תרגומים, תוך התייחסות לשינויים ביניהם.

התרגום הראשון של מחייה השפה העברית, אליעזר בן יהודה, נמצא באינטרנט בפרוייקט בן יהודה

<http://benyehuda.org/by/verne.html>

לתלמידים

- לפניכם הפרק הראשון מתוך הספר בתרגומו של אליעזר בן יהודה מחיה השפה העברית. המתרגם לקח לעצמו חופש לשנות את המקור, כפי שניתן לראות מתוך ההשוואה לתרגום שידינו.
- מעניין לקרוא את התרגום גם כדי להבין את לשונו של אליעזר בן יהודה, להכיר את העברית בתקופה שחודשה, וגם כדי להשוות לתרגום המאוחר של אביטל ענבר.

סביב הארץ בשמנים יום

זיול בירן

תרגום מצרפתית: אליעזר בן-יהודה

א.

פיליאס פוג היה ג'נתלמן אנגלי, אחד מבעלי בית הועד לאצילים "ריפורם כלוב" בלונדון. הוא היה איש עשיר, לא פזרן. אבל גם קמצן לא היה, ולכל מקום שהיה צריך לנדבה הגונה, לדבר טוב ומועיל, היה הוא תמיד משתתף במצוה ביד נדיבה. הוא היה מדבר מעט, ומנהגו כל הימים היה בחשבון מדיק, ואשר עשה ביום הראשון בשבוע, היה עושה ביום השני, ביום השלישי וכו' בלי כל שנוי.

כפי הנראה סבב הרבה בארצות תבל, כי איש לא ידע כמוהו את מפת הארץ, ובכל פעם אשר התגלגלה השיחה בפניו על אחת הארצות ומנהגי יושביה, היה פוג מתקן בדבור קצר ומדיק את משגות המדברים. בדרך אחת היתר קצרה היה בא בכל יום מביתו לבית הועד ושם היה קורא עתונים ומשחק בקלפים. איש לא ראה אותו מעולם במקום אחר; סעודת הצהרים והערב היה אוכל בהכלוב, על שלחן שעליו אכלו יתר באי הבית, אך לא דבר כמעט את איש ולא הזמין מעולם איש לסעודתו. שעות הסעודה היו קבועות בצמצום קדול, ובחצי הלילה בדיוק היה שב הביתה ויישן שנתו עשר שעות בצמצום.

גם ממשרתו האחד שהיה לו בביתו דרש פיליאס פוג כי כל מעשיו יהיו **מדקדקים** בדיוק גדול. ויהי ביום ב' אוקטובר, ומשרתו הביא לו מים חמים לפספס זקנו, אך חמם היה ארבעה ושמנים מעלות כמעלות פרנהיט, ולא **ששה** ושמנים כמנהגו, ויפטררהו מלפניו, והנה הוא יושב ומחכה למשרת חדש.

פיליאס פוג ישב בכסאו. שתי רגליו מקרבות, כרגלי המתפלל תפלת שמ"ע, ידיו על ברכיו, גופו ישר, ראשו למעלה, יושב ומתבונן מחלך מחט השעון אשר על הכתל. בעשתי עשרה שעה וחצי היה למנהגו לצאת מביתו ללכת לבית הועד.

והנה איש דופק בדלת. ויבוא המשרת ויאמר: המשרת החדש

בא.

ונער כבן שלשים בא הביתה וישתחוה. ויאמר לו פוג: אתה צרפת

ושמך דשון.

ויען הנער: במחילה מכבודו הרם, לא דשון שמי כי אם שן פֶּסְפֶּרְטוֹ, כנוי שנתן לי בצרפת בגלל דעתי לבצע כל ענין ולמצוא מוצא מכל מבוכה; אנכי איש ישר, ולבלתי כסות מכבודו כל דבר, הנני אומר לו כי היו לי אומניות הרבה: סבבתי בארץ לזמר זמירות, הייתי ברוכבי הסוסים בקרקסאות, רקדתי על חבל, למדתי התעמלות, ובאחרונה עבדתי בצבע המכבים בפריז. זה חמש שנים כי מאסתי בכל זה ואשתוקק לחיי מנוחה, ואבא אנגליה והנני משרת בבתי האצילים, והנני מקוה כי בבית כבודו אמצא מנוחתי עד אם נשיתי את שם כנויי פספרטו.

ויאמר הג'נתלמן: **פספרטו** יסכן לי. גם חקרתי ודרשתי על

אודותיך ויעידו טוב עליך. הידעת תנאי?

– כן, אדוני.

– טוב, כמה עתה השעה בשעונך?

ויוציא פספרטו מכיסו שעון כסף גדול ויאמר: עשתי עשרה ושנים ועשרים דק.

– שעונך מאחר.

– מחילה, אדוני, אי אפשר.

– שעונך מאחר ארבעה דקים, אך אין דבר, רק דע לך כי ארבעה דקים ביני ובינך. אם כן איפוא, מהרגע הזה עשתי עשרה שעה ותשעה ועשרים דק בבקר, יום ה' ב' אוקטוברו 1872, אתה לי לשרתני.

ופיליאס פוג רק כלה לדבר, ויקח כובעו בידו השמאלית וישימה על ראשו כתנועת מכונה, וילך לו ולא הוסיף עוד דבר.

פספרטו נשאר לבדו בבית, ויבדוק את הבית וימצא חדר המשרתים וירא שם דבוק על הקיר **רשימה** בפרוטרוט מכל עניני השרות לשעות ולרגעים בדיוק, וידע כל אשר עליו לעשות. ומצבו החדש ישר בעיניו.

נביא כאן שני קטעים מתוך התרגום החדש לצורך השוואה, (לא תוקנו השגיאות מתוך פרוייקט בן יהודה)

א.

תרגום אביטל ענבר 2008 עמוד 11

פיליאס פוג ישוב בכורסתו, שתי כפות רגליו צמודות זו לזו כרגליו של חייל במסדר, כפות ידיו שעונות על ברכיו, גוו ישר וראשו זקוף, סקר את מהלך מחוגו של שעון המטוטלת, מכשיר מסובך שהורה את השעות, הדקות, השניות, היום בחודש והשנה.

תרגום בן יהודה

פיליאס פוג ישב בכסאו. שתי רגליו מקרבות, כרגלי המתפלל תפלת שמ"ע, ידיו על ברכיו, גופו ישר, ראשו למעלה, יושב ומתבונן מחלך מחט השעון אשר על הכתל.

ב.

תרגום אביטל ענבר 2008 עמוד 12

אני בחור הגון, כמדומני, אדוני, אבל אם לדבר בגילוי לב, עשיתי מלאכות רבות, הייתי זמר נודד, סייס בקרקס, הייתי לוליין כמו ליאוטאר, רקדתי על חבל כמו בלונדן, ואז, כדי שכישרונתי יועילו יותר, נעשיתי מורה להתעמלות, ואחרון, שימשתי סמל כבאים בפריז. התיק שלי אפילו מעיד על כמה וכמה דלקות יוצאות דופן. אבל עברו חמש שנים מאז עזבתי את צרפת, וכיוון שבדעתי לטעום טעמים של חיי משפחה אני משרת אישי באנגליה.

תרגום בן יהודה:

אנכי איש ישר, ולבלתי כסות מכבודו כל דבר, הנני אומר לו כי היו לי אומניות הרבה: סבבתי בארץ לזמר זמירות, הייתי ברוכבי הסוסים בקרקסאות, רקדתי על חבל, למדתי התעמלות, ובאחרונה עבדתי

בצבע המכבים בפריז. זה חמש שנים כי מאסתי בכל זה ואשתוקק לחיי מנוחה, ואבא אנגליהוהנני משרת בבתי האצילים,

השוו בין התרגומים.

לדוגמה נקודות אפשריות להשוואה:

- השמטות ושינויים בתוכן
- כתיב מלא וחסר
- מילים חדשות וישנות
- מילות קישור
- זכר ונקבה
- יחיד ורבים

תרגיל באיפיון דמות

איפיון ישיר

- תארו את אחד מבני משפחתכם או חברכם באיפיון ישיר על פי הדוגמאות שראיתם בספר

איפיון עקיף

- תארו אותו אדם באיפיון עקיף בלבד, על פי חדרו, בגדיו, התנהגותו, דיבורו, וכו'

תאור מסע\טיול

- תארו טיול או מסע שהשתתפתם בו. זה יכול להיות טיול בסביבה הקרובה של ביתכם, או במקום מרוחק. אפשר לשלב צילומים ואיורים ולהסביר אותם. תארו את כלי הרכב שהשתמשתם בהם, תארו את המקום וכיצד הוא נראה תארו את האנשים הנמצאים בו. תארו מה עשיתם בטיול זה.

הכינו:

ד"ר איה מרבך

ד"ר רחל עזוז

מחברות סדרת ספרי הלימוד "לשון ועוד"